

*Handläggare:
David Göransson*

Landstingsstyrelsen

Gymnasial lärlingsanställning – ”Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv (SOU 2010:19)” och promemorian ”Skolans och arbetsmarknadens regler vid gymnasial lärlingsutbildning och gymnasial lärlingsanställning”

Ärendet

Utbildningsdepartementet har berett Stockholms läns landsting tillfälle att lämna synpunkter på lärlingsutredningens slutbetänkande ”Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv” (SOU 2010:19) och promemorian ”Skolans och arbetsmarknadens regler vid gymnasial lärlingsutbildning och gymnasial lärlingsanställning”, som innehåller förslag till genomförande av gymnasial lärlingsutbildning och gymnasial lärlingsanställning.

Beslutsunderlag

Sammanfattning av SOU 2010:19
PM ”Skolans och arbetsmarknadens regler vid gymnasial lärlingsutbildning och gymnasial lärlingsanställning”

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att som yttrande till Utbildningsdepartementet överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Förvaltningens synpunkter

Sammanfattning

I lärlingsutredningens slutbetänkande (SOU 2010:19) föreslås att anställning ska kunna vara en permanent möjlighet för den som är lärling och föreslår en ny lag om gymnasial lärlingsutbildning. Lagen skulle innehålla en ny tidsbegränsad anställningsform i lärlingsföretaget, som är direkt kopplad till utbildningssituationen som gymnasial lärling. Eleven

antas först till ett gymnasieprogram och sedan upprättas ett utbildningskontrakt med arbetsplatsen. Därefter kan lärlingen anställas på en tidsbegränsad anställning som upphör när utbildningen är färdig. Det ska vara möjligt att avtala om avvikelser från lagen genom kollektivavtal.

Arbetslivets arbetskraftsförsörjning

Ett argument för att återinföra lärlingsutbildningar har varit att det ger möjlighet att klara arbetskraftsförsörjningen till yrken där det idag råder brist på arbetskraft. Stockholms läns landsting har idag en viktig roll i utbildningen gällande hälso- och sjukvård. På många vårdavdelningar pågår redan omfattande utbildningsinsatser. Det handlar bland annat om utbildning av studenter på läkarutbildningar, sjuksköterske- utbildningar och av gymnasieelever på omvårdnadsprogrammet. Stockholms läns landsting erbjuder c:a 80 000 studerandeveckor för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för universitet och högskolor och c:a 8 000 studerandeveckor för arbetsplatsförlagd utbildning (APU) för gymnasieskolan.

Landstinget har redan idag svårt att få fram APU-platser i tillräcklig utsträckning till elever på gymnasieskolans Omvårdnadsprogram. Det innebär sannolikt att det blir problem med att kunna erbjuda lärlingsplatser. Det kan dock skilja sig åt lokalt inom organisationen när det gäller möjligheterna att ta emot lärlingar från den nya gymnasieskolan.

Stockholms läns landsting har valt att investera i Vård och omsorgscollege i samverkan med kommuner och skolor. Vård och omsorgscollege bedöms vara en väg att lösa kommande kompetensförsörjningsproblem för framtidens hälso- och sjukvård. Omvårdnadsprogrammet utbildar för arbete med människor inom bland annat akutsjukvård, psykiatrisk vård och barnsjukvård samt inom förebyggande hälsa.

För de flesta yrken krävs högskoleutbildning efter gymnasieutbildningen för att arbeta inom Stockholms läns landsting. Gymnasieutbildningen är i vissa fall bara ett första steg på väg mot att bli fullärd i yrket. Att lärlingsutbildningen inte nödvändigtvis leder till grundläggande behörighet för högskolan kan skapa en inlåsningseffekt, om eleven vid ett senare tillfälle vill studera vidare på universitet eller högskola och inte har möjlighet till det. Som framgått av redovisningen av försöksverksamheten har ändå flertalet huvudmän valt att organisera utbildningen så att eleverna utan särskilda tillval kan uppnå högskolebehörighet. Utifrån ovanstående synpunkter är detta positivt eftersom högskolebehörighet är av stor betydelse för möjlighet till anställning inom Stockholms läns landsting.

Konsekvens av anställning

Allmänt kan nämnas att landstingsstyrelsens förvaltning är positiv till de författningsändringar som promemorian redovisar.

Förhållande mellan utbildning och anställning

Förvaltningen ser positivt på förslaget att eleven kan kombinera utbildningen med anställning och att det därmed inte är nödvändigt med en anställning för att utbildningen ska komma till stånd. Lagen innehåller en ny tidsbegränsad anställningsform, gymnasial lärlingsanställning, som är kopplad till utbildnings- situationen som gymnasial lärling. Det kan nämnas att inom kommun och landsting redan idag finns ett kollektivavtal som reglerar lärlingsanställningar. Det är därför bra att den föreslagna lagen är dispositiv genom kollektivavtal.

Mottagande, antagning och urval

Förvaltningen ser det som självklart att gymnasieskolans regler för antagning och urval följs vid antagning av lärlingsprogram. Att arbetsplatsen däremot i samråd med elev och skola diskuterar om placeringen ses som naturligt.

Kravet på avtal mellan eleven, skolhuvudmannen och arbetsplatsen

Utbildningskontraktet är ett betydelsefullt kontrakt för samtliga parter, arbetsgivare, skola och elev. Rättigheter och skyldigheter hos de inblandade måste tydliggöras innan placeringen av en elev kan ske. Landstingsstyrelsens förvaltning instämmer i detta.

Jämställdhet

Slutbetänkandet konstaterar bara kort att två tredjedelar av eleverna i lärlingsförsöket är män och att andelen kvinnor är störst inom utbildningen omvårdnad, 85 procent. Lärlingsutbildningen har av tradition varit starkt mansdominerad och är så fortfarande. En tydligare jämställdhetsagenda inom ramen för lärlingsutbildningen borde utvecklas för att uppmuntra flickor och pojkars val utanför de traditionellt kvinnliga respektive manliga gymnasieprogram.

Ekonomiska konsekvenser för landstinget

Eftersom förslaget inte förpliktar några företag eller organisationer att medverka med lärlingsplatser inom gymnasial lärlingsutbildning är det upp till respektive arbetsgivare att ta ställning till om man vill delta i verksamheten och därefter göra en ekonomisk bedömning.

Miljökonsekvenser av beslutet

Inga miljökonsekvenser är kända eller förväntade.

Sammanfattande synpunkter

Förvaltningen anser att utredningen presenterar en lovvärd modell för hur gymnasial lärlingsutbildning ska bedrivas och hur anställningsförfarandet hanteras. Landstingsstyrelsens förvaltning instämmer i promemorians slutsatser i sin nuvarande form. Det vill säga att de är tillräckliga för att infogas i den nya skollagen. Förvaltningen ser dock gärna en tydligare jämställdhetsatsning inom lärlingsramen. Förvaltningen hade också föredragit att lärlingsutbildningen organiserats så att den leder till grundläggande behörighet för högskolan.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Maria Englund
Personaldirektör